

NOTITIE 10 interviews over beeldkwaliteitsbeleid in de gemeente Borsele.

“ Investeren in kwaliteit verdient zich altijd terug”

De gemeente Borsele wil haar beeldkwaliteitsbeleid voor het buitengebied herzien en heeft Stichting Dorp, Stad en Land gevraagd in dit proces te adviseren. Besloten is om als deel van het traject in te schatten hoe het beeldkwaliteitsbeleid van Borsele wordt ervaren door belanghebbenden. Hiertoe zijn 10 personen gevraagd mee te werken aan een interview over hun ervaringen. Deze personen hebben recent met aanvragen omgevingsvergunningen te maken hebben gehad of behartigen het belang van een stichting. Vooraf werd hen gevraagd na te denken over hoe ze in hun algemeenheid aankijken tegen beeldkwaliteitbeleid en hoe hun ervaringen waren met ‘welstand’ in de gemeente Borsele qua proces, de opstelling van ambtenaren/dorpsbouwmeester en qua inhoud.

De vrijwillige deelname van de 10 betrokken personen is zeer gewaardeerd. Zij hadden allen een eerlijke mening en namen geen blad voor de mond. Met de geïnterviewden is afgesproken de resultaten anoniem te verwerken. De namen worden genoemd, maar het verslag is een veralgemeniseerde samenvoeging, afgewisseld met enkele stellige uitspraken.

Geïnterviewden:

De heer Meerman, particulier

De heer Bosman, bouwbedrijf Fraanje

Mevrouw Buijsrogge, agrarisch ondernemer

De heer Dieleman, Archikon

De heer Hoondert, Hoondert staalbouw

De heer Smallegange, Boerderijenstichting Zeeland

De heer Stoetzel, Willems tekenbureau

Mevrouw Van der Stel, Stichting BZZB

De heer Timmerman, agrarisch ondernemer

De heer Vermue, ZLTO afd. Borsele

Vanuit de interviews is vervolgens duiding gegeven van de meest opvallende en urgente thema's uit de interviews. Door middel van zeven aanbevelingen wordt de gemeente Borsele handreiking geboden de gehoorde geluiden te verwerken in de beleidsvernieuwing. Het mag vanzelf spreken dat het beeldkwaliteitbeleid in nauw verband staat met bemensing, rolopvattingen, wetgeving, maatschappelijke ontwikkelingen en communicatie. Het verslag en de aanbevelingen pogen daarin verbanden te leggen en te versterken.

Verslag

Algemeen

Op een enkeling na, zien alle geïnterviewden het nut in van het voeren van een beeldkwaliteitsbeleid. Het doel van een dergelijk beleid is niet altijd duidelijk. Is dat behoud van cultuurhistorische waarden, dan wordt het beleid begrepen en gerespecteerd. Maar lijkt het erop dat aan de persoonlijke smaak van ambtenaar of dorpsbouwmeester voldaan moet worden, dan ontstaat weerstand.

Het draagvlak voor het huidige beeldkwaliteitsbeleid lijkt aan slijtage onderhevig. Geïnterviewden zien de noodzaak van investeringen in bijvoorbeeld brandveiligheid wel maar hebben moeite met extra investeringen vanuit eisen van het beeldkwaliteitsbeleid, zeker als deze eisen niet aansluiten bij hun bedrijfsvoering en nog meer als ze het idee hebben dat deze eisen subjectief zijn en niet in de beeldkwaliteitsnota zijn verankerd. In die gevallen doet het beeldkwaliteitsbeleid ronduit pijn en is 'het zonde van de tijd en het geld die het kost'.

Enkelens geven aan dat het beeldkwaliteitsbeleid op papier ambitieus is, maar dat de uitwerkingen in de praktijk niet altijd waarneembaar zijn. Hiermee wordt de vraag opgeroepen of de gemeente beeldkwaliteiteisen ook in de praktijk bekijkt en evalueert. Het zou jammer zijn als er een discrepantie is ontstaan tussen de gewenste situatie en de bereikte situatie. De geïnterviewden die een stichting vertegenwoordigden gaven aan dat er binnen hun stichtingen veel kennis en expertise aanwezig zijn en dat zij graag, binnen hun mogelijkheden, mee willen denken over de gewenste situatie. Daarbij is ook nadrukkelijk gevraagd landschappelijke kwaliteiten mee te nemen in het beeldkwaliteitsbeleid, omdat de identiteit van het landschap aan het verdwijnen is.

"Ik vind het lastig te verteren dat iets bij een andere gemeente wel mag en hier niet. Ik vind ook niet dat Borsele mooier is dan bijvoorbeeld Kapelle"

Proces

De gemeente Borsele heeft de naam 'lastig' te zijn bij het toetsen op beeldkwaliteit. Aan de ene kant leidt dit tot een gemeente met aantrekkelijke kernen en een aantrekkelijk buitengebied wat weer bijdraagt aan een positief vestigingsklimaat voor nieuwe bewoners. Aan de andere kant kan dit een negatieve factor zijn bij de vestigingskeuze voor nieuwe bedrijven. Agrarische ondernemers die door overerving van landbouwgrond aan de gemeente Borsele vastzitten, hebben vaak moeite met het gevoerde beeldkwaliteitsbeleid. Vooral ook omdat in het buitengebied toch bijna niemand het ziet, 'behalve op een luchtfoto'.

De ambtenaren fungeren momenteel als een buffer naar de dorpsbouwmeester waardoor niet altijd duidelijk is of ze afwijzen op basis van een beeldkwaliteitsplan of op basis van de mening van de dorpsbouwmeester. De huidige dorpsbouwmeester drukt sterk haar eigen stempel op de welstand en is daarbij teveel gericht op haar eigen smaak. In het contact met aanvragers komt ze niet altijd even coöperatief over. Eén geïnterviewde twijfelt met enige scepsis of er wel werkelijk een dorpsbouwmeester bestaat, het lijkt erop dat de ambtenaren zich achter het fenomeen dorpsbouwmeester verschuilen.

"toen het vijf voor 12 was hebben de ambtenaren er alles aan gedaan om op tijd te leveren"

Te allen tijde kunnen aanvragers een afwijzing beter accepteren wanneer naar een vastgesteld beleid wordt verwezen, waaraan de aanvraag niet voldoet dan dat er sprake lijkt van een subjectief oordeel van ambtenaar en/of dorpsbouwmeester. In het verlengde hiervan is het belangrijk dat de aanvrager het gevoel krijgt dat samen, in overleg naar het best mogelijke scenario gestreefd wordt, in plaats van dat een beeldkwaliteitseis opgelegd wordt. Behandeltermijnen worden door de als coöperatief beoordeelde ambtenaren gerespecteerd, maar de cyclus van indienen plan, doorlooptijd van 8 weken, en vaak nog weer een nieuwe termijn doorlooptijd, wordt als vervelend ervaren. Beter zou zijn met elkaar te overleggen of het eerste voorstel aangepast kan worden. Wanneer de aanvraagprocedure moeizaam is verlopen zou het gewaardeerd worden wanneer na afloop wordt geëvalueerd en het gebouwde resultaat gezamenlijk wordt bekeken.

“de behandeling gaat zorgvuldig maar niet snel, 6 weken worden nooit 4 weken”

“Het summum van klantvriendelijkheid zou zijn dat je als gemeente Borsele op de website communiceert: ‘wendt u als eerste stap in het proces tot de gemeente dan zorgen wij ervoor dat uw eerste planaanvraag goed gekeurd wordt’ en dit vervolgens ook weet waar te maken”.

Inhoud

Geïnterviewden vinden het belangrijk dat aan de voorkant van het proces duidelijk is op welke elementen getoetst gaat worden. Een enkele keer was er sprake van dat een eerste gesprek positief verliep en dat aanvragers zich in de loop van het proces overvallen voelden door alle gevraagde details. Wellicht speelt hier ook een rol dat het voor een aanvrager niet altijd duidelijk is of iets op het bestemmingplan of het beeldkwaliteitsplan getoetst wordt. Ook is niet altijd duidelijk waar een beeldkwaliteitsplan van toepassing is, bijvoorbeeld alleen voor dorpskernen of ook voor bedrijfsterreinen of het gehele buitengebied? De Stichting BZZB doet een dringend verzoek het beleid meer op landschappelijke kwaliteiten te richten.

Vanuit beeldkwaliteit sturen op details als goothoogte en kleur van de kozijnen vinden de meeste al ver gaan maar dat gezegd hebbende, als ze die eisen al vroeg in het proces zouden weten zouden ze zich daar wel aan willen houden.

De hoeveelheid regels wordt niet als vervelend ervaren, de interpretatie van die regels wel. Soms wordt de interpretatie als te subjectief ervaren zonder dat naar het beleid wordt verwezen. Het actief aandragen van alternatieven door ambtenaren zou gewaardeerd worden. Dit zou ook een verwijzing naar een website met (voor)beelden kunnen zijn.

De regels ten aanzien van (staalbouw)schuren worden als verouderd ervaren, de 24-meter breedte-regel is niet meer van deze tijd omdat de huidige bedrijfsvoering om grote maten vraagt. Bovendien worden vanuit beeldkwaliteit veel, vaak kleine aanpassingen in uitlijning en geleding gevraagd die door aanvragers als onnodig en soms ronduit onhandig worden ervaren en ook het eindresultaat niet ten goede komen.

“De gemeente zou in overleg met de bouwers actief aan productontwikkeling moeten doen”

Aanbevelingen

De gemeente Borsele heeft een hoge ambitie in het behouden en bevorderen van ruimtelijke kwaliteit. In het beleid op zich, de processen en de bemensing is eigenlijk alles op hoog niveau aanwezig. Toch geven de meningen van de geïnterviewden een kritisch beeld op meerdere aspecten van het beeldkwaliteitsbeleid. Door middel van de verhalen blijken ook de werkwijze en de communicatie van de gemeente mee te spelen in de meningsvorming. Om deze meningen te duiden doet Dorp Stad en Land vanuit haar onafhankelijke positie een aantal aanbevelingen. De aanbevelingen zijn bedoeld om ten dienste staan van het nieuwe beeldkwaliteitbeleid en de manier waarop er in de toekomst mee wordt gewerkt. Ze staan in samenhang tot elkaar, maar niet in hiërarchische volgorde.

7 aanbevelingen aan de gemeente Borsele over beeldkwaliteitbeleid

1. Het beeldkwaliteitbeleid van gemeente Borsele hoeft niet strenger of soepeler. Maak het document minder omvangrijk en voor niet-deskundigen beter raadpleegbaar. Zorg voor een 'publieksvriendelijke versie' met goede voorbeelden op de gemeentelijke website en op papier. Vervang de eisen met absolute maatvoeringen voor eisen met een waardedoelstelling. Let op dat vereenvoudiging van beleid niet leidt tot versimpeling van waarden.
2. Bij iedere beleidswijziging zullen de nieuwste ontwikkelingen moeten worden verankerd in het beleid. In het huidige beleid zijn de nieuwste ontwikkelingen van (duurzame) energievoorzieningen (grootschalig en kleinschalig), de schaalvergroting in de landbouw, de inpassing van wegen en paden onvoldoende geregeld. Beschouw deze ontwikkelingen ten opzichte van cultuurhistorische waarden en beschrijf deze nadrukkelijk in de Omgevingsvisie.
3. Een breed gedragen beleid zorgt voor meer begrip bij uitvoering en handhaving. Betrek alle soorten belanghebbenden blijvend bij de totstandkoming en evaluatie van beeldkwaliteitbeleid. Maak ook gebruik van ervaringen in andere gemeenten, die vergelijkbare ambities hebben. Communiceer als gemeente actief, transparant en positief over beeldkwaliteit.
4. Stel de procedures van omgevingsvergunningen meer ten dienste van de goede resultaten. Vroegtijdig inhoudelijk overleg (spreekuur) tussen aanvragers en adviseurs haalt veel kou uit de lucht. De zorgvuldigheid van procedures leidt namelijk niet automatisch tot hogere ruimtelijke kwaliteit. Initiatiefnemers zijn alleen bereid langer te wachten en extra te investeren als helder is welke meerwaarde daarmee wordt bereikt. Geef goed aandacht aan de uitmuntende resultaten.
5. In het kader van de Omgevingswet zal een brede 'omgevingscommissie' een gangbare vorm van adviseren worden. Overweeg de advisering over beeldkwaliteit te verbreden tot

een integrale commissie met expertise op het gebied van architectuur, landschap en cultuurhistorie.

6. Er is behoefte aan duiding van het streven naar een hoge ruimtelijke kwaliteit. Zorg enerzijds voor draagvlak voor de rol van dorpsbouwmeester door middel van het beeldkwaliteitbeleid. Anderzijds zou het uitdragen van de collectieve waarden van landschap en dorpen nadrukkelijker in de functie van de dorpsbouwmeester besloten moeten liggen. Het beleid is het 'gereedschap' waarmee de dorpsbouwmeester het 'ambacht' uitvoert; scherp beleid en behendige adviseurs maken samen goed werk.
7. Initiatiefnemers willen graag in open gesprek tot gebiedspecifieke oplossingen komen. Gebruik meer de aanwezige kennis en betrokkenheid van aanvragers en adviseurs in de dialoog over beeldkwaliteit. Laat de dorpsbouwmeester benaderbaar zijn voor allerlei soorten ruimtelijke vragen. Voorkom daarmee impliciet dat het college dossiergewijze afwegingen moeten maken over beeldkwaliteit.

Mocht er toelichting worden gewenst, dan zijn de opstellers graag bereid hierover in gesprek te gaan.

Stichting Dorp, Stad en Land,
Martijn Oosterhuis, adviseur omgevingskwaliteit
3 februari 2017